

Paweł Stolyarow, Abakan

„Rodacy - Соотечественники” pismo syberyjskie Kongresu Polaków w Rosji (1997-2008)

Od dziesięciu lat do Polski dociera nie zwykły – jak na warunki Federacji Rosyjskiej – kwartalnik naukowo-historyczny. Nosi on tytuł „Rodacy – pismo syberyjskie kongresu Polaków w Rosji”. Kwartalnik w chwili obecnej liczy 30 stron, ilość stron jest stała od 2001 r. Ilustracje są kolorowe na stornach 17-20 i okładce a reszta w kolorze szarym.

Historia Polaków na Syberii liczy już trzysta lat. Oni byli pierwszymi: badaczami ludów syberyjskich, historykami, nauczycielami. Polacy budowali kościoły, teatry, muzea, powoływali stowarzyszenia społeczne, przyczyniali się do rozwoju i aktywnego cywilizowania się Sybiraków tak i Syberii w ogóle. Ustała aktywność Polonii, lecz w czasach radzieckich. Reaktywacja ruchu polonijnego nastąpiła dopiero po rozpadzie ZSRR. Pierwsze kulturalno-narodowe stowarzyszenie zarejestrowano w Irkucku w 1987 r. Od tego czasu minęło dwadzieścia lat i na terenie Rosji już zarejestrowano około 70 polonijnych stowarzyszeń, ostatnie w 2006 r. w Armenii.¹

Jednym z nowo powołanych stowarzyszeń była „Polonia”, która gromadzi wokół siebie potomków zesłanych Polaków zamieszkujących obecne okolice miasta Abakan Republika Chakasja (południowa część Syberii). W większości jego członkami są przedstawiciele miejscowej inteligencji: nauczyciele, lekarze, artyści, dziennikarze itd. Stowarzyszenie zarejestrowano w 1993 r. i skupiło ono na początku kilka rodzin – tj. około trzydziestu osób. W 1996 r. stowarzyszenie zostało zaakceptowane przez władze miejscowe i otrzymało nieodpłatnie pokój na prowadzenie zajęć z języka i kultury polskiej oraz trzy etaty dla nauczycieli. Liczba członków powiększyła się do trzystu osób. Taka aktywność społeczna brak książek i gazet z Polski wymusiła na organizatorach powołanie zespołu redakcyjnego,

¹ Por. m.in.: T. Rzepa, J. Leończyk, Polacy w Rosji, Szczecin 1994; Polacy w Rosji mówią o sobie, T.1-2, wybór i wstęp E. Walewander, Lublin 1993-1994; W. Śliwowska, Zesłańcy polscy w imperium rosyjskim w I połowie XIX wieku, Warszawa 1998; M. Janik - Dzieje Polaków na Syberii (całość od początków do I wojny światowej), Wrocław 1991; A. Kuczyński, Syberia. Cztery lata polskiej diaspory, Wrocław 1998.

który miał za zadanie tworzenie artykułów opisujących życie polonijne i umieszczanie ich w miejscowej prasie.² Oprócz tego zespół miał powołać do życia gazetkę polonijną „Rodacy”.³ Od początku rada pisma postawiła przed sobą ambitny cel gromadzenia oraz publikowania wysokiej jakości materiałów, mogących przybliżyć szerszej publiczności w kraju i zagranicą warunki i problemy życia Polonii syberyjskiej.

Pierwszy numer dwumiesięcznika „Rodacy” – czasopisma Polonii chakaskiej ujrzał światło dzienne w listopadzie 1997 r. Był to czarnobiały, czterostronicowy druk formatu A4, o nakładzie 100 egzemplarzy. Przez pierwsze trzy lata kwartalnik drukowano w dwu osobnych częściach językowych po rosyjsku i po polsku. Teksty w języku rosyjskim tłumaczono na polski i odwrotnie. Pierwsze numery w obu wersjach językowych zawierały identyczne materiały. W gazetce pisano o aktualnych wydarzeniach z życia „Polonii” o nadchodzących świętach. Dla szkoły polskiej taka gazetka była bardzo pomocna, bowiem drukowano w niej przez pewien czas materiały do nauki języka polskiego.

W numerze 4 (16) 2001 r. redakcja podjęła pierwszą próbę odejścia od stereotypu i wprowadziła do dwu wersji językowych teksty o różnej tematyce. Przez brak miejsca zrezygnowano z umieszczania tekstów do nauki języka. Bardzo szybko periodyk „Rodacy” wykroczył poza krąg miejscowych polonijnych czytelników. Coraz częściej kwartalnik obecny jest na różnych spotkaniach polonijnych i kursach. Przedstawiciele polonijnych organizacji w Rosji niemające gdzie podzielić się informacją o swojej działalności coraz częściej zwracali się do redakcji z prośbą o umieszczanie ich materiałów w „Rodakach”. Taka popularność i zapotrzebowanie przyczyniły się nie tylko do zwiększenia nakładu do 1000 egzemplarzy, ale również do zwiększenia objętości pisma do ośmiu stron, w każdej wersji językowej. W grudniu 1999 r. gazeta została oficjalnie zarejestrowana. Kwartalnik również uzyskał status pisma reprezentującego Kongres Polaków w Rosji. Jesienią 2001 r. była

² W ciągu 10 lat zespół w sumie opublikował w prasie miejscowej ponad dwadzieścia artykułów.

³ W połowie XIX wieku w Tomsku ukazała się pierwsza polonijna gazeta na Syberii p.t. „Świąteczna”. Por.: А. Гузеева. Из истории изучения польского языка в Сибири. История и методика преподавания славянских языков и литератур как иностранных с применением технологии диалога культур. Выпуск 2 // Материалы Региональной научной конференции (ред. проф. В. Доманский), Томск 2005.

podjęta próba połączenia obu wersji językowych, okładka po raz pierwszy została wydrukowana w wersji kolorowej, a liczba stron powiększyła się do 30-tu, a nakład wyniósł 2000 egzemplarzy. Wydanie „Rodaków” od początku było finansowane ze środków prywatnych. Dopiero od 2002 r. kwartalnik finansowany jest w całości ze środków senatu RP przez fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie”. W 2003 r. Pismo „Rodacy” zaistniało również wirtualnie pod adresem www.rodacy.ru. Na stronie umieszczane są wersje elektroniczne tekstów publikowanych w „Rodakach”. Można powiedzieć, że strona w Internecie jest w jakimś sensie też ogólnie „polonijna” bowiem jest aktualizowana w miarę regularnie, zawiera rozdziały takie jak: „Aktualne wydarzenia Polonii Syberyjskiej”, „Forum”, „Poszukiwanie krewnych”. Dzięki publikacjom w Rodakach pięć rodzin odnalazło swoich bliskich.

Zespół redakcyjno-korespondencyjny kwartalnika jest jednym z najaktywniejszych wśród zespołów innych polonijnych gazet, bowiem korespondenci są obecni na wszystkich większych spotkaniach i konferencjach polonijnych, w ostatnich latach odwiedzili oni prawie wszystkie ośrodki polonijne w Rosji oraz byłego Związku Radzieckiego. Coraz częściej teksty z „Rodaków” są drukowane w innych gazetach, również polonijnych. Od 2000 r. w pobliskim od Abakanu miasteczku Minusińsk miejscowa stacja radiowa na podstawie materiałów drukowanych w kwartalniku emituje program nowostyjny.

Od dziesięciu lat kwartalnik dzięki stałemu zespołowi redakcyjnemu nie zmienia treści drukowanych materiałów, wśród nich są artykuły o tematyce historycznej, kulturalnej, edukacyjnej i ludowej (tradycje i obyczaje narodu polskiego, święta narodowe). W każdym numerze obecne są również artykuły o losach Polaków na przestrzeni dziejów oraz sytuacji obecnej polonijnych ośrodków w Rosji.

Uważam, że swoim obiektywnym i bezstronnym podejściem do problematyki „dialogu kultur” kwartalnik przyczynia się do nawiązania dobrych stosunków między dwu słowiańskimi narodami Polskim i Ruskim. Niestety nie wszyscy tak uważają. W maju na Pres konferencji w trakcie spotkania polskiego konsula generalnego z prezydentem republiki Chakasja przedstawicielka jednej z miejscowych gazet zabrała głos. Mówiła między innymi, że po analizie tekstów w Rodakach doszła do wniosku iż niektóre

teksty a zwłaszcza o treści Drugiej Wojny Światowej wzbudzają nie pokuj i wręcz obrażają i podważają bohaterski wyczyn armii czerwonej (sowieckiej).

Przypisy:

1. Por. m.in.: T. Rzepa, J. Leończyk, Polacy w Rosji, Szczecin 1994; Polacy w Rosji mówią o sobie, T.1-2, wybór i wstęp E. Walewander, Lublin 1993-1994; W. Śliwowska, Zesłańcy polscy w imperium rosyjskim w I połowie XIX wieku, Warszawa 1998; M. Janik - Dzieje Polaków na Syberii (całość od początków do I wojny światowej), Wrocław 1991; A. Kuczyński, Syberia. Czterysta lat polskiej diaspory, Wrocław 1998.
2. W ciągu 10 lat zespół w sumie opublikował w prasie miejscowej ponad dwadzieścia artykułów.
3. W połowie XIX wieku w Tomsku ukazała się pierwsza polonijna gazeta na Syberii p.t. „Świąteczna”. Por.: A. Гусева. Из истории изучения польского языка в Сибири. История и методика преподавания славянских языков и литератур как иностранных с применением технологии диалога культур. Выпуск 2 // Материалы Региональной научной конференции (ред. проф. В. Доманский), Томск 2005.

Bibliografia:

1. Людмила Полежаева: *От газеты к журналу // Сборник материалов международной заочной научно-практической конференции.* Уфа 2007.
2. Сергей Леончик: *Из истории польской общины на Юге Сибири // Сборник материалов международной заочной научно-практической конференции.* Уфа 2007.
3. Sergiusz Leończyk: *Abakan, Minusińsk, Znamienka, Kansk, Karatuzskoje – nauczanie języka i kultury polskiej w południowej Syberii // Aktualny stan nauczania języka polskiego na Syberii (red. S. Leończyk).* Abakan 2006.
4. Сергей Леончик: *Книги и периодическая печать на польском языке в Сибири в XIX-нач. XXI вв. // Полоника от языка к культуре.* Уфа 2006.

5. Сергей Леончик: *Роль книги и периодической печати в жизни польской диаспоры в Сибири // Становление книжного издательства в Хакасии*. Абакан 2006.
6. Сергей Леончик: *Изучение польского языка в школах Хакасии // Актуальные проблемы изучения языка и литературы: Языковая политика в межкультурной среде*. Материалы 1 Международной научно-практической конференции. Абакан 2006.
7. Sergiusz Leończyk: *Krakowiak w Abakanie* // „Dialogi. Miesięcznik Pedagogiczny” nr 4 (81) 2004.
8. Sergiusz Leończyk: *Kulturalno-Narodowa Organizacja Społeczna „Polonia”* // „Biuletyn Stowarzyszenia Wspólnota Polska” nr 1 (78) 1999.
9. Paweł Stolyarow: *„Kwartalnik Rodacy”* – referat wygłoszony na „IV Spotkaniach Polonijnych”. Opole 2006.